

11.11.2022 klo 9-12

Ajankohtaiswebinaari

Lainsäädännön, valvonnan ja
hyvinvointialueiden ohjauksen
ajankohtaiset asiat

Lämpimästi tervetuloa!

Ajankohtaiswebinaarin ohjelma

09:00-09:10

Tervetuloa ja johdatus päivään

Pj Johtaja, Sari Raassina, Suomen Kuntaliitto

09:10-09:45

Ajankohtaista lainsäädännöstä; mikä muuttuu 2023?

Johtava lakimies Sami Uotinen, Suomen Kuntaliitto

09:45-10:15

Sote-järjestämislain vaatimukset palveluhankinnoille

Lakimies Kaisa-Maria Kimmel, Suomen Kuntaliitto

10:15-10:25

Tauko

10:25-10:50

Miten STM ohjaa hyvinvointialueita?

Ohjausyksikön johtaja Andreas Blanco Sequeiros, Sosiaali- ja terveysministeriö

10:50-11:30

Sisäinen valvonta johtamisen tukena

Johtava lakimies Johanna Sorvettula, Suomen Kuntaliitto

11.30-11.45

Valviran rooli valvonnassa

Lakimies Arttu Malava, Valvira

11:45- 12:00

Kuntaliiton ja Hyvinvointialueiden yhteistyöstä ja päätössanat

Varatoimitusjohtaja Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto

Ajankohtaista lainsäädännöstä - mikä muuttuu 2023

Sami Uotinen
Johtava lakimies

11.11.2022

Lainsäädäntöhankkeita tilanne 11/2022

	Työryh mä/mu u valmist elu	Lausunnolla / kuuleminen	Ku th an ek	HE:n tavoiteaik a- taulu/nro	Sä äd ös k.	Voimaan tulo
Vammaislakien yhdistäminen	x	x	x	HE 191/2022		1.1.2023
Tahdosta riippumattoman lääkityksen oikeussuojakeinot	x	27.7. saakka		Ei tällä hallituska udella		
Sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain muuttamisesta	x	29.7. saakka		Ei etene		
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuoltolain 52 §:n muuttamisesta – AMK harj. korv.	x			HE 178/2022 StVM 22/2022		1.1.2023

Lainsäädäntöhankkeita tilanne 11/2022

	Työryhmä/muu valmistelu	Lausunnot	Kuultaminen	HE:n tavoiteaikataulu/nro	Säädösk.	Voimaantulo
Lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen maksutonta poliisin virka-apua koskeva hanke	x	4.7.2022 saakka		HE 151/2022		1.1.2023
Toimeentulotukilain uudistaminen	x	31.5. saakka	x	HE 127/2022		1.1.2023
Ikäntyneiden palvelujen uudist. - 2 vaihe	x	x	x	HE 231/2021 EV 96/2022	790- 792/2022, 876/2022	1.1.2023
Rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain muuttaminen	x	x	x	HE 138/2022 PeVL 60/2022		1.1.2023

Lainsäädäntöhankkeita tilanne 11/2022

	Työryhmä/ muu valmistelu	Lausun- nolla	Kuth anek	HE:n tavoiteaika- taulu/nro	Säädös- kokoelma	Voimaan- tulo
Hoitotakuun kiristyminen	x	x	x	HE 74/2022, StVM 21/2022		1.9.2023 ja 1.11.2024
Sote 100 paketti	x	x	x	HE 56/2021 StVM 9/2022	542- 652/2022	1.1.2023
Päihde- ja mielen- terveysls. os. uudist.	x	10.6.2022 saakka	x	HE 197/2022 StVM 24/2022		1.1.2023
Typ-lain ja kotoutumislain muutokset	x	x	x	HE 84/2022 EV 129/2022		1.1.2023
Kotoutumislain uudist.	x	10.6.2022 saakka		HE vko 39		1.1.2024
Yliopistollisen sairaalan tehtävät	x			HE vko 46		

Lainsäädäntöhankkeita tilanne 11/2022

	Työryhmä/ muu valmistelu	Lausun- -nolla	Kut han ek	HE:n tavoiteaika- taulu/nro	Säädös- kokoel ma	Voimaan -tulo
Sosiaali- ja terveyspalvelujen valvonta	x	x	x	HE vko 37? - eteneekö?		1.1.2024
Sote järjestämislain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta.	x	x	x	HE 112/2022		1.1.2023
Asiakastietolaki	x	x	x	HE 246/2022		1.1.2023
Sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttaminen	x	11.7. saakka	x	HE 136/2022 StVM 18/2022 EV 136/2022		1.6.2023
Laki potilas- ja sosiaaliasiavastaavista	x	8.8. saakka		HE vko 44		1.1.2024
Lapsiperheiden etuuksiin ja energiaan hintaan liittyvät esitykset		osin		HE 233- 236/2022		1.12.2022 -1.1.2023

Jatkossa myös

- Itsemääräämisoikeushanke
- Lastensuojelulain kokonaisuudistus (esivalmistelu)
- Kotikuntalain uudistaminen (työryhmä)
- Omaishoidon tuen kansallisten kriteerien selvityshanke (Omakari)

- Monikanavarahoituksen purkaminen
- Sosiaaliturvan uudistaminen

**Muutamia
näkökohtia liittyen
ikääntyneiden
palvelujen
lainsäädännön
uudistamiseen**

Uudistuksen tilanne

- Eduskunta on hyväksynyt lait 27.6.2022 (EV 96/2022 vp - HE 231/2021 vp)
- Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnöstä käyvät ilmi valiokunnan hallituksen esitykseen tekemät muutokset (StVM 12/2022 vp) ja eduskunnan vastauksesta lakien lopullinen muoto (EV 96/2022 vp):
- Hallitus esitti sosiaalihuoltolain muuttamista, asiakasmaksulain muuttamista ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain muuttamista koskevien lakien vahvistamista 25.8. Tasavallan presidentti vahvisti lait 26.8. ja ne tulevat voimaan 1.1.2023.
  - Asiakasmaksulain 7 c §:n 5 momentti tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä lokakuuta 2022
  - Säädöskokoelma 790-792/2022
- Vanhuspalvelulain muuttamista koskeva laki palautuu eduskunnan käsiteltäväksi voimaantulosäännöksen lakitekniisten virheiden vuoksi. Eduskunta on hyväksynyt lain 29.9.2022. (voimaan 1.1.2023 sekä siirtymäajat).
  - Säädöskokoelma 876/2022

Mitä muuttuu

Sosiaalihuoltolaki

- Pääosa muutoksista SHL:iin, koskee muitakin asiakasryhmiä kuin iäkkäitä
- Muutoksia palvelujärjestelmään, palvelujen toteuttamiseen ja laatuun

Vanhuspalvelulaki

- Muutoksia iäkkäiden palvelujen toteuttamiseen ja laatuun, seuranta vahvistuu
- Pitkäaikaishoito sosiaalihuollon laitoksissa poistuu iäkkäiden palveluista 1.1.2028 alkaen (asiakkaat siirtyvät pääosin ymp.vrk.palveluasumiseen). Muut muutokset vahvistavat SHL:n muutoksia iäkkäiden osalta

Muutoksia myös asiakasmaksulakiin ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettuun lakiin

Kotiin annettavat palvelut

Yhdistetään kotipalvelu ja kotisairaanhoido kotihoiidoksi (SHL 19 a§)

- Kotihoitoa järjestettävä vuorokauden ajasta riippumatta (laajeneva velvoite)
- Palvelu ei ole luvanvarainen (SospaL 7 § 3 mom)

Erotetaan kotipalvelu ja tukipalvelut toisistaan (SHL 19 §)

- Korostaa, että myös tukipalvelut kuuluvat hyvinvointialueen (nyk. kuntien) järjestämisvastuulle.
- Voi lisätä tukipalvelujen myöntämistä → myöhentää kotihoidon tarvetta.

Erotetaan lapsiperheen oikeus kotipalveluun omaksi pykäläkseen (SHL 18 a§)

- Sisältö ja oikeus palveluun eivät muutu
- Lapsiperheen oikeus palveluun selkeämmin esiin → edistää perheiden jaksamista ja hillitsee lastensuojelun tarvetta

Kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaaminen

- **Kotikäyntien hyvä suunnittelu:** työajan käytön optimointi ja ruuhkahuippujen tasaaminen, mm. hoiva-avustajien osaamisen hyödyntäminen siihen sopivissa tehtävissä, eettisen kuormituksen vähentäminen (SHL 46 b §)
- **Toimintayksikön johdon reagoitava välittömästi työvoiman vajeeseen käytettävissään olevin keinoin** (SHL 46 b §, 49 b §)
- **Henkilöstön riittävyyden varmistamista painotetaan omavalvonnassa sekä toimintayksikön johtajan tehtävänä** (SHL 46 a §, 47 §)
- **Vanhuspalveluihin kohdistuvaa THL:n seurantaa ja sitä koskevien tietojen julkistamista laajennetaan koskemaan myös kotihoitoa** (VanhusPL 24 a §)

Asumispalvelujen keskeiset muutokset

- **Yhteisöllinen asuminen (SHL 21 b §)**

- korvaa nykyisen ns. tavallisen palveluasumisen
- esteetön, turvallinen asumisyksikkö, jossa asiakkaan käytössä tarpeitaan vastaava huoneisto ja jossa on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa
- palvelut erotetaan asumisesta ja ne järjestetään erikseen asiakkaan tarpeen mukaisina palveluina (kotihoito, muut kotiin annettavat palvelut)

- **Ympäri vuorokautinen palveluasuminen (SHL 21 c §)**

- vastaa nykyistä ns. tehostettua palveluasumista, sisältö säilyy pääosin ennallaan
- asuminen kuten yhteisöllisessä asumisessa, mutta paikalla henkilöstöä ympärivuorokautisesti
- sisältää nykyiseen tapaan hoidon ja huolenpidon lisäksi täyden yöspidon

- **Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen toteuttaminen samassa rakennuskokonaisuudessa (SHL 46 c §)**

- voidaan toteuttaa samaan rakennuskokonaisuuteen kuuluvissa tiloissa
- rakennuskokonaisuuteen voi kuulua myös ns. tavallisen asuntokannan asuntoja
- tavoite vähentää etenkin iäkkäiden henkilöiden muuttoja palvelutarpeen kasvaessa

Muutamia näkökohtia liittyen vammaislainsäädäntöön

Uuden vammaispalvelulain ja muiden siihen liittyvien lakien käsittely eduskunnassa on kesken. Tämä materiaali perustuu hallituksen esitykseen 191/2022 ja muutokset pykälien sisällöissä ja voimaantulon aikatauluissa ovat mahdollisia.

Lain tarkoitus 1 §

- Tämän lain tarkoituksena on:
  - 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
  - 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
  - 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut

Soveltamisala 2 §

Tätä lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka:

- 1) vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
- 2) vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa;
- 3) avun, tuen tai huolenpidon tarve johtuu pääasiassa muusta kuin iäkkäänä alkaneesta ja tyypillisesti iäkkäillä henkilöillä esiintyvistä sairauksista tai yleisestä vanhuudesta johtuvasta rappeutumisesta taikka heikkoudesta; ja
- 4) itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä tämän lain mukaisia palveluita.

- Soveltamisala tärkeä – ei enää vaikeavammaisuuden käsitettä
- Laajuus – esim. sosiaalinen toimintarajoite, ei vaatimusta toimintakyvyn olennaisesta heikentymisestä
- Ikääntymisrajaus tärkeä, mutta ei ongelmaton
- Pykälätekstissä ei myöskään normaaleihin ikäkauteen liittyviin tarpeisiin kytkeytyvää rajausta

Suhde muihin lakeihin 2 §

- Tämän lain perusteella järjestetään vammaisen henkilön tavanomaisessa elämässä tarvitsemia erityispalveluita, jos hän ei saa yksilöllisen tarpeensa mukaisia ja sopivia palveluita sosiaalihuoltolain (1301/2014), terveydenhuoltolain (1326/2010), varhaiskasvatuslain (540/2018), perusopetuslain (628/1998) tai muun lain perusteella.
- Palveluiden järjestämismääräykset säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021), sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021), jäljempänä järjestämislaki, ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetussa laissa (615/2021)
- Toissijaisuus – jos ei yksilöllisen tarpeen mukaisia ja sopivia palveluja muun lain perusteella
- Järjestämismääräykset säädetään toisaalla

Erityishuoltolaista ja vammaispalvelulaista uuteen lakiin

Erityishuoltolaki ja vpl

Erityishuoltolain mukaisia palveluja

Kuntoutusohjausta ja sopeutumisvalmennusta sekä muita tarpeellisia palveluja.

Kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen,

Päivätoimintaa,

Henkilökohtaista apua

Palveluasumista

Taloudellisia tukitoimia

Asunnon muutostöitä

Uusi vammaispalvelulaki

1) valmennusta;

2) henkilökohtaista apua;

3) erityistä osallisuuden tukea;

4) tuettua päätöksentekoa;

5) vaativaa moniammatillista tukea;

6) asumisen tukea;

7) lapsen asumisen tukea;

8) tukea esteettömään asumiseen;

9) lyhytaikaista huolenpitoa;

10) päivätoimintaa; ja

11) liikkumisen tukea.

Hengityshalvauspotilaat, nykytilanne

- Hengityshalvauspotilaan nykyinen erityisasema on määritelty asiakasmaksulain 5 §:ssä ja asiakasmaksuasetuksen 22 §:ssä.
- Perussäännös on maksuttomia terveystalveluita koskevassa asiakasmaksulain 5 §:n 3 kohdassa. Sen mukaan hengityshalvauspotilaalle annettava hoito ja ylläpito sekä hoitoon liittyvät kuljetukset ovat maksuttomia ja niistä vastaa terveydenhuolto.
- Asiakasmaksuasetuksen 22 §:n mukaan hengityshalvauspotilaan hoito tulee järjestää sairaalassa tai sairaalan kirjoista poistamatta kotihoidossa. Kuntoutuksesta vastaa hoitava sairaala. Kuntoutus voidaan toteuttaa sairaalan omana toimintana tai ostopalveluna. Hoitoon liittyvät lääkkeet ovat maksuttomia.

Hengityshalvauspotilaat 1.1.2023

- *”Vastuu muiden kuin sairaalassa olevien henkilöiden palveluista siirtyisi terveydenhuollon vastuulta sosiaalihuollon järjestämismvastuulle” (HE s. 113).*
- *Hengityshalvauspotilaille ”keskeisiä kotona asumista mahdollistavia palveluita olisivat asumisen tuki ja henkilökohtainen apu. Jos elämää ylläpitävän hengityslaitteen käyttäjän henkilökohtaiseen apuun sisältyisi hoitotoimenpiteitä, niissä tarvittava osaaminen olisi varmistettava terveydenhuollon vammaiselle henkilölle ja tarvittaessa avustajalle järjestämällä ohjauksella” (HE s. 57).*
- *”Avustamisen edellyttämä erityisosaaminen olisi otettava huomioon palkan määräytymisessä. Näin olisi muun muassa tilanteissa, joissa nykyisten hengityshalvauspotilaiden henkilökohtainen apu järjestettäisiin työnantajamallilla” (HE s. 177)*
- *”Vammaispalveluiden piiriin siirtyminen mahdollistaa myös osalle asiakkaita sen, että hoitorinki voidaan muodostaa osittain henkilökohtaisista avustajista. Aiemmin terveydenhuollon ammattilaisten muodostama hoitorinki (esimerkiksi 1 sairaanhoitaja ja 4 lähihoitajaa) voi siten vaihtua osin terveydenhuollon ammattihenkilöstä ja osin henkilökohtaisen avustajien (esimerkiksi 1 lähihoitaja ja 4 henkilökohtaista avustajaa) muodostamaan rinkiin”.*

- *Todennäköisesti suurempi osa asiakkaista jatkaisi terveydenhuollon ammattilaisten ringillä, joten kustannusvaikutukset arvioidaan oletuksella, että aikuisista terveydenhuollon mallilla jatkaisi 45 ja uuteen malliin siirtyisi 35 henkilöä, ja lapsista terveydenhuollon mallilla jatkaisi 13 ja uuteen malliin siirtyisi 7 lasta” (HE s. 86).*
- *Nykyisten hengityshalvausstatuksen omaavien henkilöiden ylläpitokorvauksen pienentäminen alkaa 1.1.2026 ja jatkuu vaiheittain siten, että ylläpitokorvauksen maksaminen loppuu kokonaan 31.12.2030. Lisäksi lakiesityksen mukaiset uudet päätökset pitää tehdä viimeistään 31.12.2025.*

-> KÄYTÄNNÖSSÄ HENGITYSHALVAUSPOTILAIDEN HENKILÖKOHTAINEN APU ON SISÄLLYTETTÄVÄ ASUMISEN TUEN PÄÄTÖKSEEN!

Kiitos!

Sami Uotinen
Johtava lakimies

www.kuntaliitto.fi

Sote-järjestämislain vaatimukset palveluhankinnoille

Terveyspalveluita johtavien lääkäreiden ajankohtaispäivä
11.11.2022

Kaisa-Maria Kimmel, lakimies
@kmmkimmel

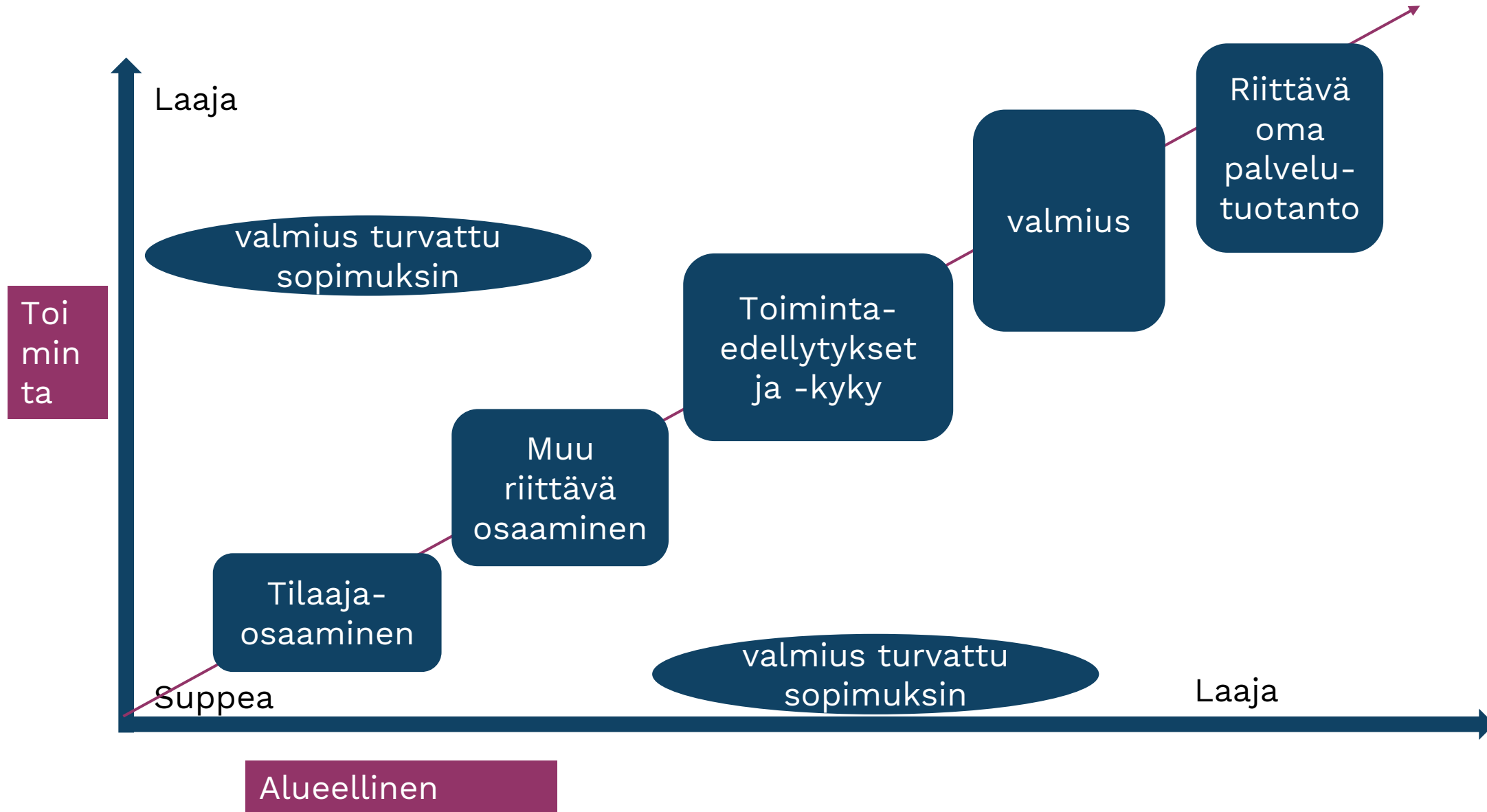
Järjestämisvastuu: hyvinvointialuelaki ja sote-järjestämislaki

1. Tehtävien järjestämisvastuu
2. Aukkaiden oikeuksien toteutuminen
3. Palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertainen saatavuus
4. Asukkaan palvelukokonaisuuksien yhteensovittaminen
5. Palveluketjujen toimivuus
6. Palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen
7. Tuottamistavan valinta
8. Tuottamisen ohjaus ja valvonta
9. Viranomaistoimivallan käyttäminen
10. Rahoitusvastuu

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu 8 §

- **Riittävä** osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä
- Huolehdittava asukkaiden palvelutarpeen mukaisesta sote-palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- Hyvinvointialueella on oltava toiminnan edellyttämä:
  - sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö
  - hallinnollinen ja muu **henkilöstö**
  - asianmukaiset **toimitilat** ja **toimintavälineet** sekä muut tarvittavat **toimintaedellytykset**
- Järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä **riittävä oma palvelutuotanto**
- Sote-johtamisessa oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä

Monituottajamalli sote-palvelustrategiassa

- Sotejärjestämislaki 11 § palvelustrategia
  - Osa hyvinvointialuestrategiaa
  - Vrt. 22 § valtakunnalliset tavoitteet
  - Pitkän aikavälin tavoitteet
  - Tuottamistavat
- Strategiassa määritellään, miten palvelujen tuottaminen sovitetaan hyvinvointialueen olosuhteisiin ja ominaispiirteisiin
- Strategiatasolla linjaukset myös pitkän aikavälin tavoitteista ja palvelujen painotuksista

Tavoitteet sille, miten sote-palvelut toteutetaan ottaen huomioon asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus

Järjestämisvastuu palvelujen tuottamisessa

1

Omana toimintana

2

Yhteistoiminnassa
muiden
hyvinvointi-
alueiden kanssa

3

Perustaa / olla
osakkaana
osakeyhtiössä /
muussa
yksityisoikeudelli-
sessa yhteisössä

4

Hankinnat
yrityksiltä
palveluntuottajilta

2-4

Järjestämis-
vastuun
harkintavallan
rajaukset

2-4

Sote-
järjestämislain 3
luvun säännösten
soveltaminen

Sote-järjestämislain 12 § edellytykset hankkia palveluja
yksityiseltä palveluntuottajalta: rajoitukset huomioitava

Järjestämislaki

3 luku - Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta 12 §

Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset 14 §

Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen 15 §

Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen 16 §

Yksityisen palveluntuottajan velvollisuudet 18 §

Hyvinvointialue voi antaa julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä lailla erikseen säädetään.

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

- 12 § sallii hankinnat yksityiseltä palveluntuottajalta
  - jos tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi
- Hankinnassa huolehdittava järjestämisvastuun ja sote-palvelujen yhdenvertaisesta toteuttamisesta
- Lääketieteelliset / hammaslääketieteelliset tukipalvelut + niihin liittyvä erityisosaaminen voidaan hankkia kokonaisuudessaan
  - jos tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi

Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:

- 1) palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä
- 2) sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua yksilö- ja perhekohtaista sosiaalityötä eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä
- 3) terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
- 4) terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua lukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja ja 2 kohdassa tarkoitettua muuta palvelua kuin ensihoitopalvelun kokonaisvalmiuden ylläpitämistä eikä ensihoitopalvelusta vastaavan lääkärin tai kenttäjohtajan tehtäviä, jotka on hoidettava kaikilta osin virkasuhteessa

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

- Perusterveydenhuollon palveluhankinnoissa voidaan tehdä potilaan hoidon tarpeen arviointi, hoitoratkaisut, hoitosuunnitelma, lähetteet
  - Perusterveydenhuollossa toteutettava ja siihen kiinteästi liittyvä erikoissairaanhoito, joka ei vaadi sairaala- tai poliklinikkaolosuhteita
- Erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arvioinnin on säilyttävä hyvinvointialueella:
  - Omassa toiminnassa lähetteen ensiarvio, hoitoon ottaminen ja alustavan hoitosuunnitelman laatiminen
  - Näiden jälkeen yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi voidaan antaa asiakkaan tarkemman hoidon tarpeen arviointi, hoitoratkaisujen tekeminen ja tarkemman hoitosuunnitelman laatiminen
    - Kullakin erikoisalalla erikseen
- Hankinnan oltava yhdenmukainen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen kanssa

Palvelujen hankinnan perustelemisen (sotejärjestämislaki 16 §)

- Koskee 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen hankkimista
- Hankintapäätöksessä perusteltava:
  - 12 §:ssä tarkoitettujen palveluhankintojen edellytykset
  - Hyvinvointialueen kyky toteuttaa järjestämisvastuunsa (sotejärjestämislaki 8 §)
  - Miten hyvinvointialue on huolehtinut 15 §:ssä tarkoitetuista sopimusehdoista koskevista velvoitteistaan
- Sotejärjestämislain edellyttämät perustelut erotettava päätöksen jäsentelyssä hallintolain ja hankintalain vaatimuksista
- Perustelujen taustalla hyvinvointialueen oma prosessi, jossa tuottamistapoja tarkastellaan muun muassa palvelustrategian ja riittävän oman tuotannon valossa

Eli käytännössä...

- Milloin ja millä edellytyksillä voi hankkia yksityiseltä = 12§
- Milloin ei voi hankkia yksityiseltä = 12§
- Millainen yksityisen kumppanin tulee olla = 14§
- Millainen yksityisen kumppanin alihankkija voi olla ja paljonko tämä voi toteuttaa sopimuksesta = 14§ ja 17§
- Mitkä ovat yksityisen kumppanin vähimmäisvelvollisuudet = 18§
- Mitä sopimusehtoja hankintasopimuksessa on vähintään huomioitava = 15§
- Mitä hankintapäätöksessä on huomioitava = 16§

Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen

- Hankkiessaan palveluja sopimukseen perustuen hyvinvointialueen on varmistettava, että se pystyy huolehtimaan vastuistaan ja palvelutoiminnan jatkuvuudesta sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa, muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä **sopimuksessa on sovittava ainakin:**
  - 1) hankittavien palvelujen sisällön, määrän ja laadun toteuttamisesta
  - 2) käytännön järjestelyistä, joilla hyvinvointialue huolehtii järjestämisvastuuseensa kuuluvasta ohjaamisesta ja valvonnasta
  - 3) yksityisen palveluntuottajan vakavaraisuuden ehdoista
  - 4) mahdollisten alihankkijoiden käyttämisen menettelyistä ja siitä, miten hyvinvointialue antaa hyväksyntänsä alihankkijoiden käyttämiseen
  - 5) häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta
  - 6) sopimuksen mukaisen korvauksen alentamisesta ja sen maksamisesta pidättymisestä yksityisen palveluntuottajan virheen perusteella
  - 7) sopimuksen irtisanomisesta ja purkamisesta
  - 8) sopimuksen päättymiseen ja sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta

Hankittavien palvelujen sopimusehdot

Kuntaliiton julkaisu:

Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2200-hankittavien-palvelujen-sopimusehdot-ja-varautuminen-sopimuksen-paattymiseen>

Järjestämislaki

6 luku Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta 40 §

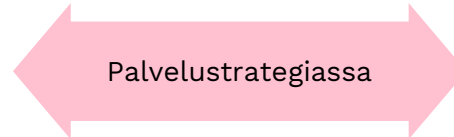
Hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvollisuus 41 §

Viranomaisvalvonta ja siihen liittyvä ohjaus 42 §

Valvonnalla tarkoitetaan sitä, että palvelut ja niiden yhdenmukaisuus, saatavuus ja saavutettavuus, tuotannon toteutustavat sekä niiden toteuttamisen muodot yhteensopivana kokonaisuutena vastaavat tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia sekä hyvinvointialueiden ohjausta.

Hyvinvointialueen kyky toteuttaa järjestämisvastuunsa kaikissa tilanteissa

Palvelun ominaisuudet
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelua käyttävät asiakasryhmät
• Ennuste palveluntarpeesta alueella
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelun erityispiirteet
• Potilas-/asiakasryhmän erityistarpeet
• Palvelun rooli hoito-/palvelupolulla
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelun edellyttämä erityisosaaminen
• Tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja laadunvalvonnan tarpeet
<ul style="list-style-type: none">
• Asiakkaan/potilaan itsemääräämisoikeus palvelussa
• Kielelliset oikeudet

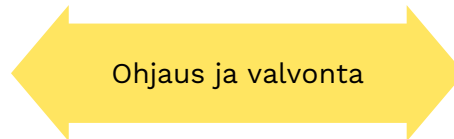

Hyvinvointialueen ominaisuudet
<ul style="list-style-type: none">
• Väestön/asiakasryhmän hyvinvoinnin ja tarpeiden seurantatieto
• hoitotakuun/hoitajamitoituksen seuranta
<ul style="list-style-type: none">
• Tuotannon tapoja koskevat strategiset linjaukset
• Palveluintegraatio strategiassa
<ul style="list-style-type: none">
• Palveluyksikkö- ja henkilöstörakenne
• Koulutus- ja kehittämistarpeet alalla
• Laadunvalvonnan keinot ja osaaminen
<ul style="list-style-type: none">
• Julkisen vallan käyttö, hankintoja koskevat rajoitukset
• Omavalvontaohjelma

Hyvinvointialueen kyky toteuttaa järjestämisvastuunsa kaikissa tilanteissa

Palvelun ominaisuudet
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelua käyttävät asiakasryhmät
• Ennuste palveluntarpeesta alueella
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelun erityispiirteet
• Potilas-/asiakasryhmän erityistarpeet
• Palvelun rooli hoito-/palvelupolulla
<ul style="list-style-type: none">
• Palvelun edellyttämä erityisosaaminen
• Tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja laadunvalvonnan tarpeet
<ul style="list-style-type: none">
• Asiakkaan/potilaan itsemääräämisoikeus palvelussa
• Kielelliset oikeudet

Sisäinen valvonta ja omavalvonta
<ul style="list-style-type: none">
• Raportointi ja tiedolla johtaminen
• Tilannekuvan arviointi palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta
<ul style="list-style-type: none">
• Palveluintegraation seuranta ja vertailutiedot
• Asiakastyytyväisyyden seuranta
<ul style="list-style-type: none">
• Osaamisen kohdentaminen ja valvonta
• Laadunvalvonta ja vaikuttavuuden arviointi
<ul style="list-style-type: none">
• Omavalvontaohjelma
• Muistutusten ja kantelujen käsittely
• Poikkeamien korjaaminen ja seuranta

Kiitos.

[kuntaliitto.fi/sotemuutostuki](https://www.kuntaliitto.fi/sotemuutostuki)

www.kuntaliitto.fi

Tauko

Webinaari jatkuu klo 1025

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hyvinvointialueiden kansallinen ohjaus

Ajankohtainen tilanne marraskuu 2022
Johtaja Andreas Blanco Sequeiros, STM

Uusi hyvinvointialuerakenne 1.1.2023

Rakenne nyt

195

22

195 sosiaali- ja terveydenhuollon
organisaatiota
+ 22 pelastuslaitosta

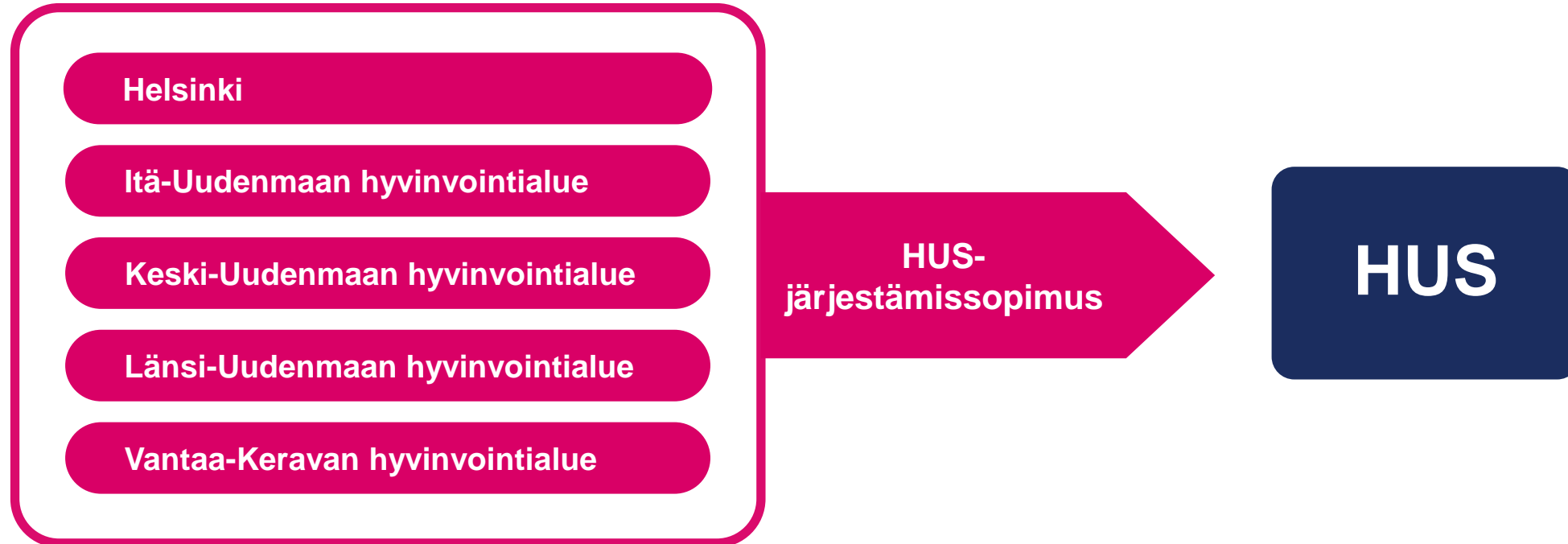
Uusi rakenne

22+1

22 sosiaali- ja terveydenhuollon
sekä pelastustoimen järjestäjää
+ HUS

Järjestämisvastuu Uudellamaalla

- Ensisijainen vastuu palvelujen järjestämisestä lukuun ottamatta HUS:n lakisääteisiä tehtäviä

- Lakisääteiset tehtävät
- HUS-järjestämissopimuksella siirretyt tehtävät

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

Järjestämisvastuuseen sisältyy

- vastuu lakisääteisistä tehtävistä
- päätöksenteko sote-palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
- vastuu asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta eri toimijoiden kesken
- tuottamisen valvonta
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
- vastuu palvelujen lisäksi mm. ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta

Hyvinvointialueella oltava

- riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä niin, että alue pystyy huolehtimaan asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö
- hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset
- järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto

Sote-uudistuksen painopisteet

Ihmislähtöiset palvelut

Palveluja kehitetään niin, että pääset yhdellä yhteydenotolla oikeaan palveluun.

Toimivat ja yhteensovitetut palvelut

Palvelut yhdenvertaisesti kaikille

Painotus ehkäisevään ja ennakoivaan työhön

Osallisuus

Päätöksenteko säilyy lähelläsi. Palveluja uudistetaan yhteistyössä asukkaiden kanssa

Parempaa laatua ja vaikuttavuutta

Hyvinvointialue

Kustannusten nousu hallintaan

Vastuu hyvinvointialueille

Sama toimija vastaa siitä, että saat tarvitsemasi sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut.

Kansallisen sote-ohjauksen kehittyminen

Aika-kausi	Normiohjaus	Resurssiohjaus	Informaatio-ohjaus	Vaikuttavuusperustainen ohjaus (tiedolla ohjauksen hybridimalli)				
	-1940	1940-1960	1960-1980	1980-1993	1993-2000	2000-2008	2008-2019	2020-
Tavoite	Oikeusvaltion luominen ja sota-ajan ongelmista selviäminen	Sote-palvelujärjestelmän luominen	Sote-palvelujen lisääminen (määrä&laatu)	Sote-palvelujen yhdenvertaisuus ja laatu	Sote-palvelujen tehostaminen ja perusoikeudet	Sote-kustannusvaikuttavuus ja perusoikeudet		
Välineet		Laki, asetus, valvonta, sitova suunnittelu	Valtionosuus, virkasääntely, hankerahoitus	Vertailutiedot, suositukset, oppaat, ohjelmat	Rakennemuutokset, keskittäminen, sopimuskannusteet	Rakennemuutokset, vuorovaikutus, yhteinen tietopohja		
Sisältö		Detaljit: palvelumäärät, toimintayksiköt	Detaljit: virat, toimet, investoinnit	Palvelujen laadulliset piirteet, laajat tavoitteet	Järjestämismallit, säästötavoitteet, oikeudet	Järjestämismallit, vaikuttavuus- ja taloustieto, oikeudet		
Haasteet		Pirstaleisuus, vaihtelevuus, seuranta- ja seuranta-ongelmat	Jäykkyys, tarvelähtöisyyden puute	Hajanainen, väljä; Heikko valvonta ja vaikuttavuus	Kokonaisuuden hahmotushaaste, tietojärjestelmät	Kokonaisuuden koordinaatio, tietojärjestelmät		

Hyvinvointialueiden kansallisen ohjauksen periaatteet

- **Strategista ohjausta**
- **Merkittävästi lisääntyvää vuorovaikutusohjausta**
  - Uusi tasapaino: normi-, resurssi- ja informaatio-ohjaus nivotaan yhteen
- **Toiminnan ja talouden kokonaisohjausta**
- **Yhtenäistä ohjausta**
  - Yhteiset tavoitteet ja koordinaatio
  - Valtioneuvosto, STM-konserni ja koko sote-järjestelmä
- **Yhteiseen tietopohjaan perustuvaa**

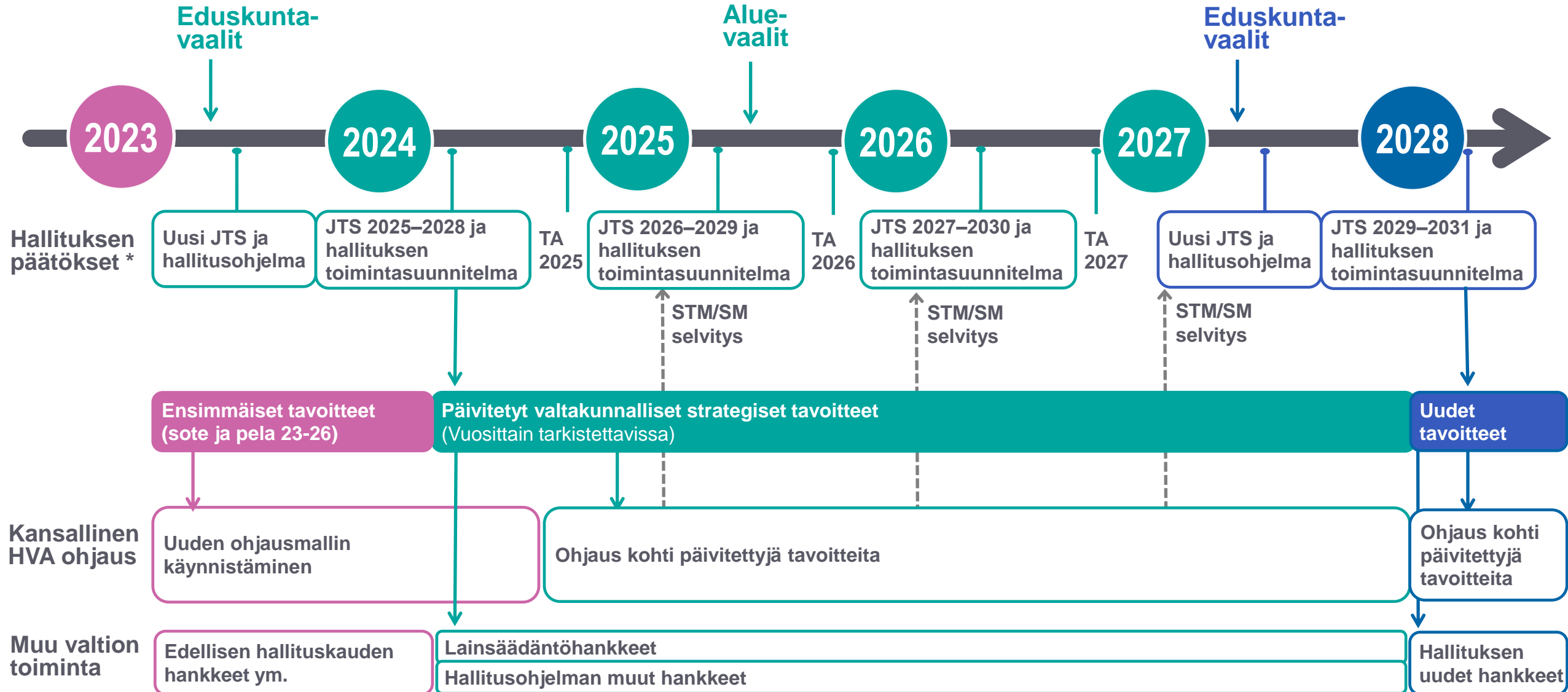
Hyvinvointialueiden kansallisen ohjauksen kokonaisuus 2023

- **Valtakunnalliset strategiset tavoitteet** hyväksytyt (STM JärjL 22 §, SM JärjL 8 §)
- **Jatkuva vuorovaikutus** hyvinvointialueen kanssa toiminnassa
  - **Neuvottelukunnat** (VM Hval 13§, STM JärjL 23§, SM JärjL 9§)
  - Hyvinvointialuejohtajien verkosto, hallinnonalojen omat verkostot
- **Vuosittaiset neuvottelut hyvinvointialueiden (STM JärjL 24§, SM JärjL 10§) ja yhteistyöalueiden kanssa (STM JärjL 37§)** pidetään alkukeväällä 2023
- **Yhteistyöaluesopimusta (STM JärjL 36 ja 39§)** koskeva ns. YTA-asetus ja YTA-sopimusmalli tehty ja HUS-järjestämissopimus tehty alkutalvesta 2023
- **Investoinnit ja laskennallinen lainanottovaltuus** (VM Hval 15§ ja 16§, STM JärjL 25-26§, SM JärjL 11§)

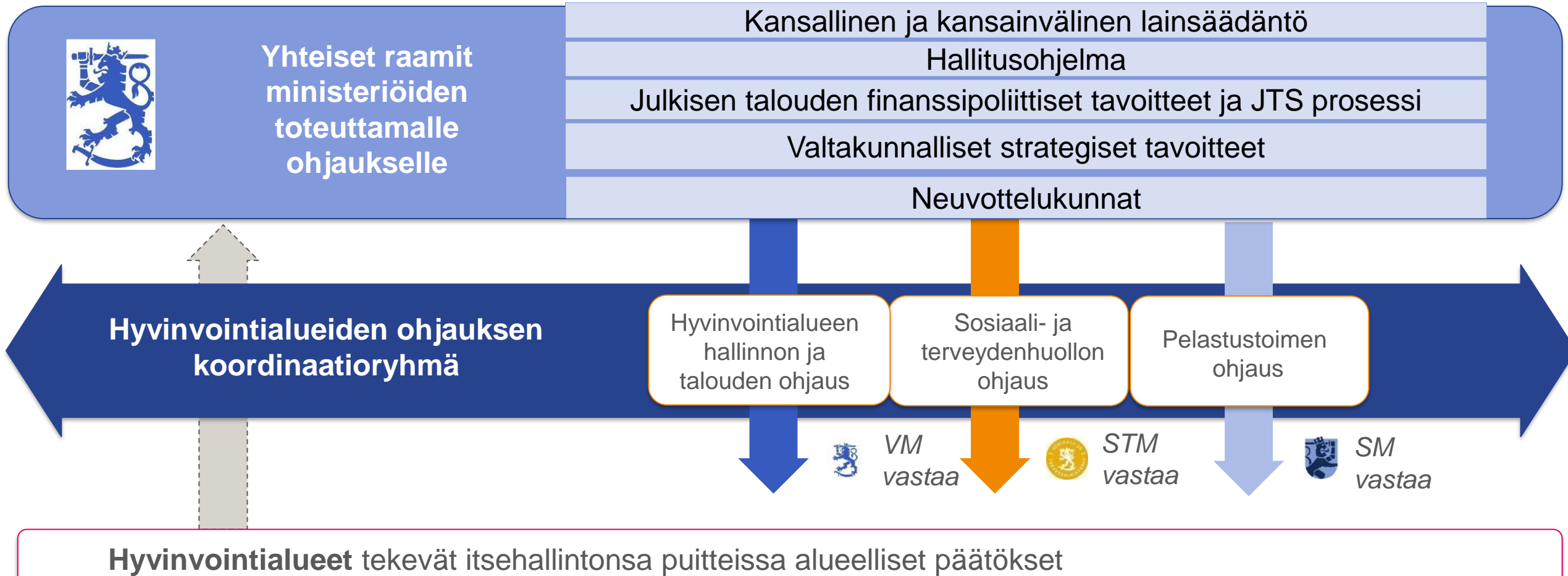
Hyvinvointialueiden kansallisen ohjauksen kokonaisuus 2023

- **Tiedolla johtaminen ja yhteinen tietopohja** lisääntyy asteittain
  - **STM:n ja SM:n vuosittaiset selvitykset** (STM JärjL 31§, SM JärjL 15§) annetaan sote-uudistuksen toimeenpanosta
  - **Toiminnan ja talouden seuranta- ja arviointivelvollisuus**, ml. vähimmäistietosisältö (VM Hval 11§ ja 13 luku, STM JärjL 29§, SM JärjL 13 §),
  - **THL:n ja AVI:n asiantuntija-arviot** (STM JärjL 30§, SM JärjL 14 §), sekä **rahoituksen riittävyyden arviointi** (VM Hval 12§)
  - **Tiedonhallinnan ja ICT-palveluiden ohjaus** (mm. Tiedonhallintalaki, Laki sähköisen asioinnin tukipalveluista)
- **Tutkimus, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta** osaksi ohjausta (JärjL 32§)
- **Ohjauksen erityistapaukset:** Hyvinvointialueiden lisärahoitus (RahL 11§), lainanottovaltuuden muuttaminen (Hval 15§) ja arviointimenettely (Hval 122§ sekä JärjL 27-28§)

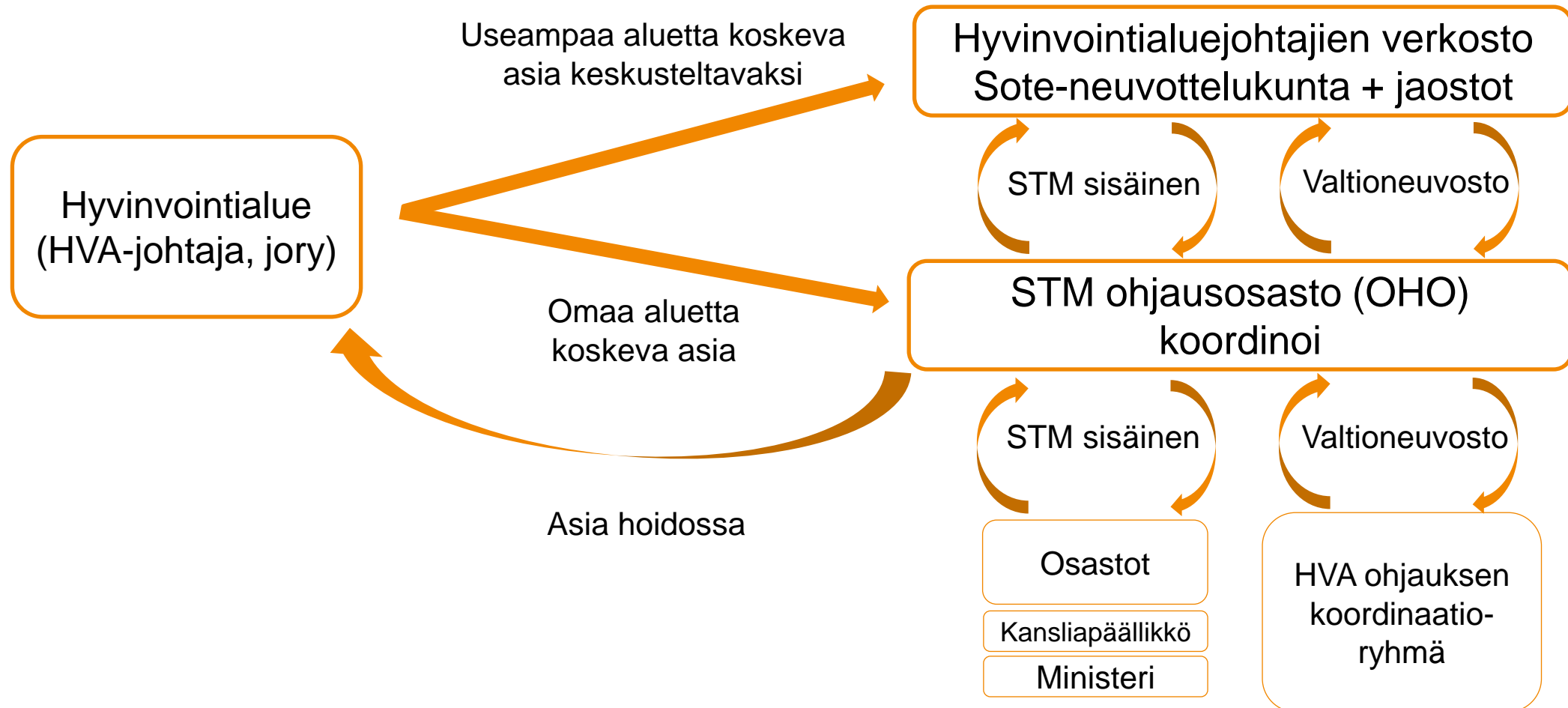
Hallituskaudet rytmittävät kansallista ohjausta

Yhtenäinen hyvinvointialueiden ohjaus

Vuorovaikutus: Hyvinvointialueet ja STM

Miten STM ohjaa hyvinvointialueita

Sisäinen valvonta johtamisen tukena

Johtavien lääkäreiden ajankohtaispäivä 11.11.2022

Johanna Sorvettula, johtava lakimies, VT, eMBA

JoxiSorvettula@twitter

Sisältö

Yksi hyvinvointialueen tai hyvinvointialuekonserniin ohjausvälineistä

**Sisäinen
valvonta**

Riskienhallinta

- Riskien tunnistaminen ja arviointi

Organisaation päättämä laatu
Laadun perälauta on lainsäädännön noudattaminen

Laatu

**Toimintajär-
jestelmä**

- Laaturjestelmä
- Johtamisjärjestelmä
- Toimintajärjestelmä
- ⇒ Yhdenmukaiset toimintatavat
- ⇒ Hyvä hallinta ja hallinto

Lainsäädäntötausta

Lainsäädäntötausta

Hyvinvointialuelaki

- 22 § Aluevaltuuston tehtävät 7) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista;
- 43 § Aluehallituksen tehtävät 7) huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä;
- 95 § Hallintosääntö f) sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja sopimusten hallinnasta;
- 49 § Hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminta ja konserniohje
  - Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueen tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin kokonaisuus. **Omistajaohjauksella varmistetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus sekä palveluiden laatu, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminnassa.** Omistajaohjauksella varmistetaan myös avoimuuden ja viestinnän samoin kuin palvelujen käyttäjien ja hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen.

6 luku Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

40 § Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.
- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Ohjelmassa tulee määritellä, miten 1 momentissa tarkoitettujen veloitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana ovat laissa erikseen säädetyt omavalvontasuunnitelmat ja potilasturvallisuussuunnitelmat.
- Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä ja laatimisesta.

⁶⁰ Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen toteutumisen seurannasta.

Sotejärjestämislaki

29 § Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta ja arviointivelvollisuus

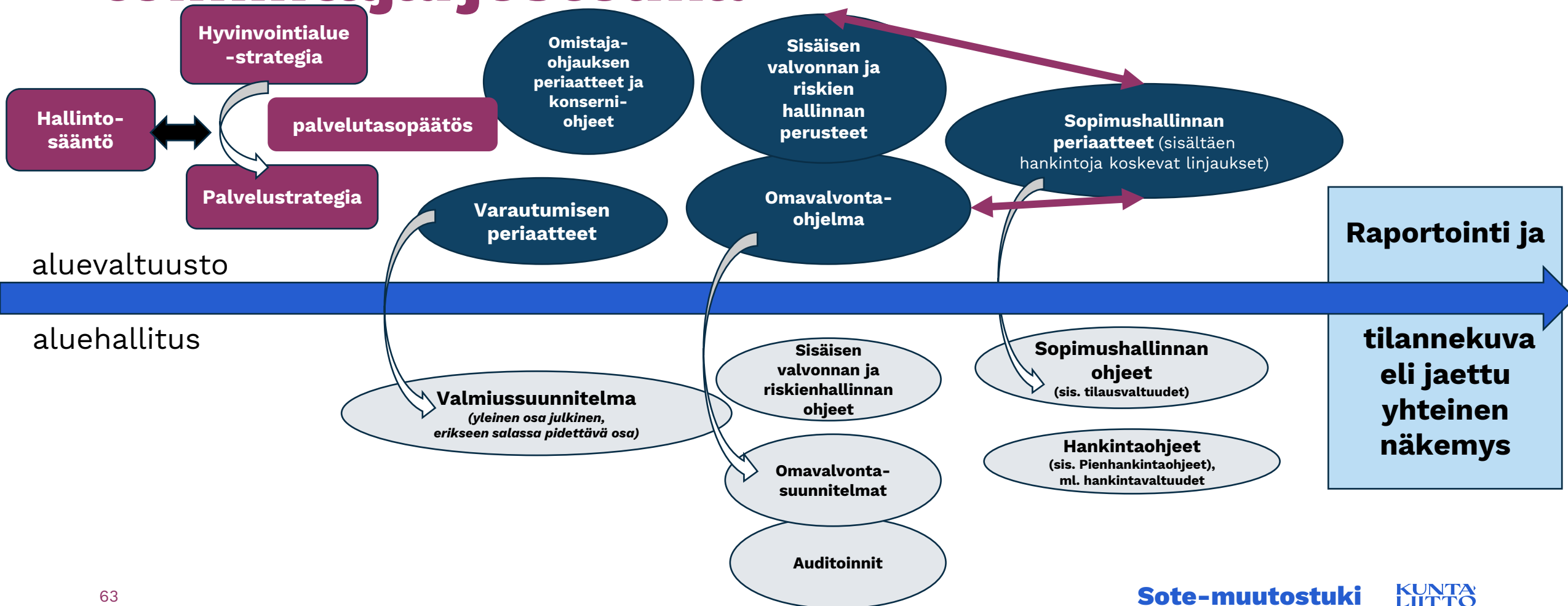
- Hyvinvointialueen on **seurattava** alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta.
- Hyvinvointialueen on **verrattava** tätä tietoa vastaavaan muihin hyvinvointialueisiin koskevaan tietoon.
- Hyvinvointialueen on **hyödynnettävä** edellä mainittua tietoa järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon tietojohdamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021

16 § Hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvonta

- Hyvinvointialueen on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen **palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus**. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.
- Hyvinvointialueen on laadittava järjestämisvastuuseensa kuuluvista pelastustoimen tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Ohjelmassa tulee määritellä, miten 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten **pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan**.

Hyvinvointialueen ohjaus ja toimintajärjestelmä

Hyvinvointialueen toiminnan ohjaus

HYVa:een tehtävät

- Määrittää strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet
  - Tietojohtaminen ja tietojen toimittamisen veloitteet päätösten valmistelua ja päätöksenteko varten
  - Tulostavoitteet ja palvelutasopäätökset
  - Sopimushallinnan perusteet Palvelutuotannon tavat sekä palveluketjut ja palvelukokonaisuudet
- Ohjaa, seuraa ja valvoo tavoitteiden toteutumista
- Valvoo järjestämisvastuulleen kuuluvaa palvelutuotannon ja palveluhankintaa yksityisiltä (omavalvontaohjelma)
- Palveluiden yhteensovittamisen tavoitteet ja seuranta
- Innovatiivisuuden mahdollistaminen
- Yhdyspinnat: hyvinvointialueen ekosysteemin toimivuus ja sen seuranta

Ohjaus

- Strategian toiminnallistaminen
- **Omistajaohjaus** (Konserniohje)
- Sopimusohjaus

- Strategian toiminnallistaminen
- **Normiohjaus** (Hallintosääntö)
- Resurssiohjaus
- Tulos- ja tavoiteohjaus
- Sisäinen sopimushallinta
- Liikelaitoksen omistajaohjaus

- Strategian toiminnallistaminen
- Resurssiohjaus
- Tulos- ja tavoiteohjaus
- **Sopimushallinta ja -ohjaus** sekä sopimusten riskiarvion laatimista, sopimusten vastuuhenkilöiden tehtävät, sopimusten valmistelua, sopimusten valvontaa, sopimushallintaan liittyvää raportointia sekä reklamointia ja sisäistä tiedonkulkua.

Palvelun tuottajat

Tytäryhteisöt ja -yhtiöt

- Toiminnan tulostavoitteet
- Toiminnan suunnittelu
- Omavalvontaohjelma

Hyvinvointialueen oma tuotanto

- Toiminnan tulostavoitteet
- Toiminnan suunnittelu
- Omavalvontaohjelma

Palveluhankinnat (kaikki)

- Toiminnan tulostavoitteet
- Toiminnan suunnittelu
- Omavalvontaohjelma

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta –johtamisen tukena

- Sisäinen valvonta tarkoittaa organisaation ohjaus- ja toimintaprosesseihin sisältyviä menettelyitä, organisaatoratkaisuja ja toimintatapoja, joiden avulla voidaan saada kohtuullinen varmuus
  - toiminnan lainmukaisuudesta,
  - varojen turvaamisesta,
  - toiminnan tuloksellisuudesta sekä
  - taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta.
- Sisäisen valvonnan järjestämistä johtaa ja sen asianmukaisuudesta ja riittävydestä vastaa organisaation johto.
- Riskienhallinnalla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan yllä mainittuihin neljään luokkaan sisältyvien tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Riskienhallinnalla on samat tavoitteet kuin sisäisellä valvonnalla.

**Jaettu yhteinen tilannekuva on
johtamisen ja päätöksenteon perusta**

Sisäinen valvonta

GRC –varmennustoiminnot

integroiduksi kokoelmaksi tehtäviä ja ominaisuuksia, joiden avulla organisaatio voi **saavuttaa strategiset tavoitteet** luotettavasti, kustannustehokkaasti, puuttua epävarmuuteen ja toimia avoimen rehellisesti

Hallinto (Governance)

Hyvän hallinnon tavoitteena on **suojata**

HYVa:een etua määrittelemällä toimintatapoja ja malleja yrityksen päätöksen tekoon, toimivaltuuksiin jne, joiden avulla organisaatiota johdetaan ja hallitaan HYVa:een ja sen asukkaiden eduksi pitkällä ja lyhyellä aikavälillä.

Hallinnointi- ja ohjaus- ja toimintajärjestelmä (ISO:9001) määrittelee hallituksen ja johdon roolit, velvollisuudet ja heidän suhteensa HYV:een eri intressitahoihin.

Riskien hallinta

Tunnistamisprosessi, analyysi ja reagointi. Minimoidaan HYVa:een tunnistettujen riskien haitalliset vaikutuksen strategisiin ja operatiivisiin tavoitteisiin. Varautuminen ennakoimattomiin riskeihin.

Compliance

Vaatimustenmukaisuus on joukko toimia, joilla varmistetaan **eri vaatimusten**, kuten lait, määräykset, **ohjeet**, sopimukset ja politiikat, **noudattaminen**.

Strategia ja sen tavoitteet

Tehokkuuden valvonta

Omavalvonta

Talouscontrollit

Tilintarkastus

Yhtenäinen käsitys käsitteistä koko yrityksessä
Talous GRC, IT GRC, Legal GRC ja Substanssi GRC

Vaatimuksenmukaisuus/lainmukaisuus

Sisäisellä valvonnalla ja omavalvontamallin avulla varmistetaan palveluiden laatu- ja palvelutasovaatimusten täyttyminen.

- Sisäisen valvonnan prosesseilla ja omavalvontaprosessin avulla kyetään vastaamaan muutos- ja kehittämistarpeisiin nopeammin sekä puuttumaan välittömästi havaittuihin laadun poikkeamiin ja epäkohtiin palvelujen tuottamisessa → Systemaattiset ja ennakoivat menettelyt toiminnan laadun varmistamiseksi.

Riskienhallintaprosessi

Vuosittain valitut erityisesti painopisteet

Jatkuva valvontaprosessi osana sopimushallintaa

Sisäinen valvonta -> oma organisaatio
Omavalvontaohjelma ja -suunnitelmat ->
sekä oma että ulkoinen hankittu
palvelutuotanto

Sisäinen valvonta

Järjestämisvastuun sisältö: hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta **saatavuudesta**;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- 3) tuottamistavasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Johtamisen parantaminen

Yhtenäiset määrittelyt
laadun- ja
poikkeamienhallinnalle

Hyvä hallinto ja hallinta

Vaikutukset
työhyvinvointiin

Yhteinen järjestelmä
ennakoivan
toimintakulttuurin
pohjaksi

Vaatimuksenmukaisuus

Sisäinen valvonta ja tarkennetut omavalvontasuunnitelmat

Johtamisen tuki ja parantaminen

Palvelujen laadun ja turvallisuuskulttuurin kehittäminen

Laatutyön periaatteet, keskeiset määrittelyt ja kuvaukset

Johtamisen ja toiminnan jatkuva parantaminen

Palvelujen yhdenmukaiset suunnitteluperusteet

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja optimointi kokonaisuuksina

Edistää palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista

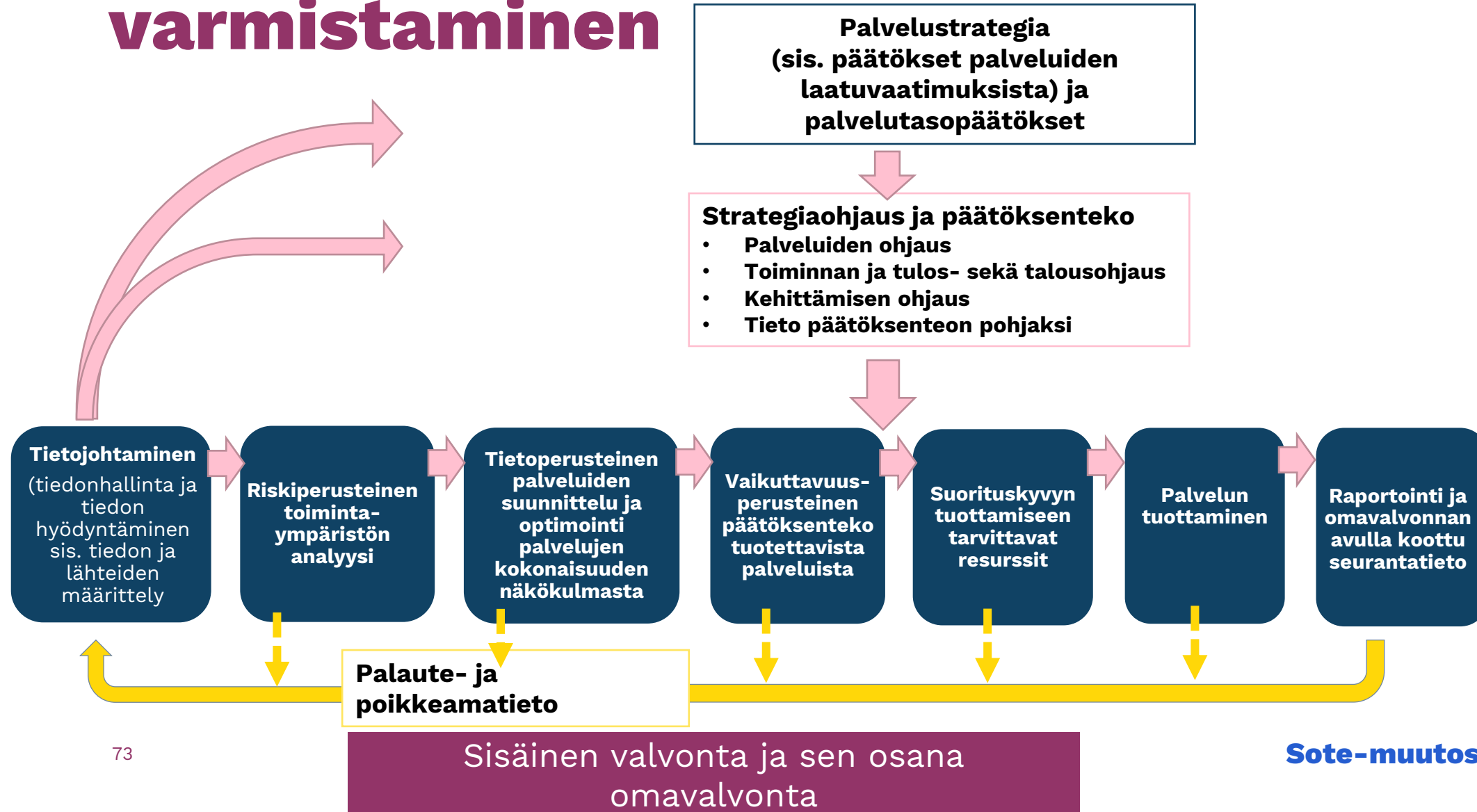

Johtamisen ja poikkeamatiedon hallinnan systemaattiset toimintatavat

Tietojohtaminen, poikkeamatiedon hallinta ja tiedon hyödyntäminen

Hyvinvointialueen palveluiden laadun ja yhdenvertaisten suunnitteluperusteiden varmistaminen

Käsitteet haastavia - yhteistä ymmärrystä rakennettava

Johtamis en kohde vai kei	Käsitteet	Kuvaus esim.
MITÄ?	Laatu	Vaatimusten mukaisuus → Mikä on riittävä hyvää laatua, mikä toiminnan laatu ja millaiset palvelut ovat hyväksyttäviä ja riittävän laadukkaita?
	Poikkeama	Asetetun vaatimuksen täyttämättä jääminen → havainto laadullisesta puutteesta tai sen riskistä.
MITEN?	Sisäinen valvonta	Menettelyitä, ratkaisuja ja toimintatapoja, joiden avulla voidaan saada kohtuullinen varmuus toiminnan lainmukaisuudesta, varojen turvaamisesta, toiminnan tuloksellisuudesta sekä taloutta ja tuloksellisuutta koskevien oikeiden ja riittävien tietojen tuottamisesta → Hyvän hallinnon, riskienhallinnan ja toiminnan vaatimusten mukaisuuden varmistaminen.
	Omavalvonta	Sisäisen valvonnan yksi ohjausväline ja osa <i>toimivaa</i> johtamisjärjestelmää. Organisaation tapa arvioida itse toimintaedellytysten ja vaatimusten mukaisuuden täyttymistä.
	Valvonta	Valvontaviranomaisen toteuttama valvonta eri indikaattorein ja valvontatyön keinoin → perinteisesti termiä on käytetty kuvaamaan viranomaisten valvontaroolia (ml. Pela).
	Toimintajärjestelmä	= johtamisjärjestelmä = laatujärjestelmä = keino toteuttaa johtamista
	Turvallisuus	Tila, jossa uhat ja riskit ovat hallittavissa (kattaen kaikki riskianalyysityön pohjalta arvioidut toimintaa, sen jatkuvuutta tai laatua uhkaavat riskit).
	Laadunhallinta	Sovittujen periaatteiden, vastuiden ja menettelyjen mukaisesti johdettu toiminta.
	Laatujohtaminen	Johdetaan ihmisiä siten, että toiminnan laatu parantuu jatkuvasti & systemaattisesti.
	Riskienhallinta	Järjestelmällistä toimintaa , joka sisältää riskianalyysin sekä tarvittavien toimenpiteiden suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja korjaavat toimenpiteet = keino hallita riskejä.

Hallinta

Strateginen

Suunnittelu

Toteutus

Kokonais-arkkitehtuuri

Toiminta-järjestelmä-dokumentaatio

Arjen tietovaranto

Lainsäädäntö:
ISO9001:2015

Tehdään oikeita asioita

L
U
O
T
T
A
M
U
S

Tahtotila

Uusi suunta

Yhteinen
Etelä-Pohjanmaa

Mittarointi ja oppiminen

Operatiivinen

Kokonaisarkkitehtuurin, standardin ja johtamisen mallintaminen yhdeksi kokonaisuudeksi

Tehdään asiat oikein

Johanna Sorvettula ja Ulla Isotalo

Kokonaisarkkitehtuuri

-> organisaatiokulttuuri ja toimintajärjestelmä

- Totta – ei päämäärä vaan **keino**
  - siitä huolimatta se on tehtävä
  - aloitettava 0 –tilasta, osa kerrallaan yhteistyössä.
- Totta – prosessien kuvaaminen ja palveluhierarkian kuvaaminen ovat keinoja, silti työ on aloitettava jostain evoluution vaiheesta, valmista siitä ei tule.
- Edellytys – Ylimmän johdon on osoitettava johtajuutta ja sitoutumista johtamisjärjestelmän suhteen.
- Valmis organisaatio – ei, vaan jatkuvasti toimintaansa tarkasteleva ja parantava organisaatio, jonka strategiset tavoitteet on läpi organisaation tiedossa, mittaristo tukee sitä.
- Jotta hyvinvintialuekonsernin eri osien välinen yhteistoiminta voidaan suunnitella kokonaisuuden kannalta järkevästi, on ensin tunnistettava kokonaisuuden osat sekä liitokset niiden välillä.
- Sote- ja pelauudistuksessa organisaatioita, palveluja ja prosesseja, tietoja ja tietojärjestelmiä on paljon – koetellulle menetelmistölle on tarve, jotta kokonaisuus saadaan hallintaan ja asiakkaallekin löytyy paikka kaiken keskellä.

Hallintamallin osa-alueet

- **Liityntä toiminnan johtamiseen ja kehittämiseen;** osa-alue kuvaa, miten kokonaisarkkitehtuurin hallintaprosessit ja toiminnot liitetään julkisen hallinnon sekä siihen kuuluvien organisaatioiden toiminnan johtamiseen ja kehittämiseen (erityisesti miten yhteisen arkkitehtuurityön strateginen suunnittelu kytketään vahvasti julkisen hallinnon strategiseen suunnitteluun).
- Kokonaisarkkitehtuurin hallinnan **roolit**; kuvaa keskeisimmät julkisen hallinnon yhteisen arkkitehtuurin hallinnan roolit ja näiden roolien tehtävät.
- Kokonaisarkkitehtuurin hallinnan **organisointi**; kiinnittää nimetyt tahot ja henkilöt kokonaisarkkitehtuurin hallinnan rooleihin, konkretisoi arkkitehtuurin hallinnan toimijat.
- Kokonaisarkkitehtuurin hallintaprosessit; esittää joukon **prosesseja**, joiden mukaisesti julkisen hallinnon yhteisen arkkitehtuurin hallinta käytännössä toteutetaan.
- Kokonaisarkkitehtuurin **työjärjestys ja vuosikello**; prosesseja täydentävä mekanismi, jonka avulla kokonaisarkkitehtuurin toimijat toteuttavat arkkitehtuurityötä ja jonka mukaan arkkitehtuuritoimintaa hallitaan suunnitelmallisesti vuositasolla.
- Kokonaisarkkitehtuurin toiminnan **mittarit ja jatkuva kehittäminen**; arkkitehtuurin hallinnan onnistumista ja toimivuutta koskevat, vuosittain päivitettävät mittarit ja arkkitehtuurin hallinnan jatkuvan kehittämisen malli. Arkkitehtuurityön mittarit on kuvattu omassa dokumentissaan (JHKA 2.0 JHKA-kypsyystasomalli).

Kokonaisarkkitehtuuri $\neq$ ICT arkkitehtuuri

- Toiminnan kokonaisarkkitehtuuri on **koko organisaation toiminnan hallintaa ja kehittämistä kokonaisuutena, joka koostuu eri osioista ja näiden välisistä suhteista.**
- Se on toimintaa ohjaava pohjapiirros ja kuvitus siitä millä resursseilla organisaatio suunnistaa kohti tulevaa.
- Se on hahmoteltu kokonaiskuva siitä, miten erilaiset toimintaan liittyvät elementit vaikuttavat toisiinsa, puuttuuko kuviosta jotakin tai onko siellä jotakin liikaa.
- Kokonaisarkkitehtuuri on aina olemassa, sillä se on toiminnan yhteydessä väistämättä syntyvä struktuuri.
- Organisaatioiden monimutkaiset rakenteet voidaan mallintaa visuaaliseen muotoon kokonaisarkkitehtuurin avulla, jolloin huomioidaan eri asioiden vaikuttamista toisiinsa.
- Toiminnan jatkuva kehittäminen ja tärkeä menestystekijä.

ICT arkkitehtuuri

- Tietojärjestelmän arkkitehtuuri **kuva**a kohdealueensa rakenneosat, niiden ulospäin näkyvät ominaisuudet ja niiden väliset yhteydet ja riippuvuudet. Arkkitehtuuri muodostaa rungon järjestelmän suunnittelulle ja toteutukselle sekä ohjaa järjestelmän rakenteen kehittämistä järjestelmän elinkaaren ajan.
- Se toimii myös keskusteluvälineenä järjestelmän kehittämisen ja ylläpitämisen sidosryhmien (organisaation johto, käyttäjät, suunnittelijat, toteuttajat) välillä.

Organisaatiokulttuuri

On aina olemassa

Ihmisten mielissä
Paperilla tai
Tietojärjestelmässä

**Tiedosta-
maton tai
tiedostettu**

Kiitos!

ma. toimitusjohtaja, johtava lakimies
johanna.sorvettula@kuntaliitto.fi

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Valviran rooli valvonnassa

Kuntaliiton webinaari 11.11.2022

Lakimies Arttu Malava, Valvira

Valvonnan tehtävät järjestämislaissa 1/2

- Järjestämislain 6 luvussa säädetään hyvinvointialueiden omavalvonnasta ja viranomaisvalvonnasta
- **Omavalvonta** on palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen kuuluvaa ennakointia, toiminnanaikaista ja jälkikäteistä laadun- ja riskienhallintaa sekä jatkuvuuden varmistamista, jolla osaltaan varmistetaan asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen.
- **Viranomaisvalvonta** (laillisuusvalvonta) on lakiin perustuvaan toimivaltaan sidottua oikeusharkintaa, jolla ylläpidetään ja vahvistetaan julkista luottamusta toiminnan lainmukaisuuteen sekä varmistetaan lainsäädännön tarkoituksen toteutumista.

Valvonnan tehtävät järjestämislaissa 2/2

- Järjestämistehtävän valvonta kattaa kaikki HVA-laissa (erityisesti 7 §) ja järjestämislaissa itse järjestämistehtävään liittyvät velvollisuudet
- Järjestämistehtävän ydin on vastuu laissa säädettyjen palveluiden saatavuudesta, jatkuvuudesta, turvallisuudesta ja laadusta sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudesta
- **Järjestämistehtävän valvonta on tämän vastuun toteuttamisen ja toteutumisen valvontaa**
- Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää ja varmistaa omavalvontaa sekä puuttua asioihin, kun omavalvonta ei riitä.

Valviran tehtävät ja toimivalta

- Hyvinvointialueiden sote-palveluiden järjestämisen ja tuottamisen laillisuusvalvonta ja valvontaan liittyvä ohjaus tulevat olemaan Valviran ja aluehallintovirastojen keskeisiä tehtäviä 1.1.2023 lähtien
- AVI valvoo ensisijaisesti toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja HVA järjestämismvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta ja antaa valvontaan liittyvää ohjausta (järjestämislaki 42 §)
- Valvira valvoo sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja HVA järjestämismvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta valtakunnallisesti sekä antaa valvontaan liittyvää ohjausta silloin, kun asia ei kuulu AVIn toimivaltaan
  - usean AVIn toimialuetta tai koko maata koskevat asiat
  - asiat, jotka liittyvät olennaisesti Valvirassa käsiteltävään ammattihenkilövalvonta-asiaan
  - valtakunnalliset merkittävät asiat

Miten valvontaa toteutetaan?

Ennakollinen valvonta

- Valviran ja AVI:n sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma
- Alueelliset ja valtakunnalliset tilaisuudet, ohjaus- ja arviointikäynnit, omat laajat selvitykset ym.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattioikeudet
- Yksityiset sosiaali- ja terveydenhuollon luvat
- Toimijoiden yleinen ohjaus
  - Valviran ja AVI:n ohjeistukset, yleinen puhelin- ja sähköpostineuvonta, verkkosivutekstit ym.

Jälkikäteinen valvonta

- Yksittäistapausten jälkivalvonta (ilmoitukset, kantelu)
- Lausuntoasiat (poliisin ja laillisuusvalvojen lausuntopyynnöt)

Miten/mistä valvontaviranomainen tekee havaintojaan?

- Viranomaiselle tehdyt ilmoitukset ja kantelut
- Muilta viranomaisilta saadut lausuntopyynnöt
- Valvottavien ohjauksessa ja neuvonnassa sekä sidosryhmäyhteistyössä saadut tiedot
  - Valvontaviranomaiset saavat paljon signaaleja asiakas- ja potilasturvallisuuden haasteista, vaikka asiassa ei (vielä) olisi aloitettu varsinaista valvontaa
- Toisen viraston käsittelemän valvonta-asian yhteydessä saadut tiedot
  - Esim. ammattihenkilövalvonta-asiat
- Viranomaisyhteistyö ja media

Valvonta-asian käsittelystä (järjestämislaki 43 §)

- Valvontaviranomainen ryhtyy tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsoo olevan aiheutta.
- Valvontaan liittyvät toimenpiteet voidaan asettaa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asiakas- ja potilasturvallisuuden tai muiden seikkojen niin edellyttäessä.
  - Tapauskohtainen harkinta, millaisia toimenpiteitä ja missä laajuudessa kukin valvonta-asia edellyttää
- Kahta vuotta vanhempaan tapahtumaan perustuvaa valvonta-asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.
- Valvonnan tavoitteena on HVA omavalvonnan tukeminen ja edistäminen sekä asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen
- Jälkikäteisessä valvonnassa huomioidaan myös organisaatiovalvonnan omavalvonnan toimivuus ja se, miten sitä voitaisiin edistää

Viranomaisten välinen yhteistyö (järjestämislaki 44 §)

- Viranomaisten välisen toimivan yhteistyön perusedellytys on, että tarvittavat tiedot liikkuvat sujuvasti viranomaiselta toiselle.
- HVA on ilmoitettava välittömästi valvontaviranomaiselle palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta *olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet*.
- Vastaavasti valvontaviranomaisen on ilmoitettava itse havaitsemistaan samanlaisista epäkohdista ja puutteista välittömästi HVAlle, joille palveluntuottaja tuottaa palveluja.
- HVA ja valvontaviranomaisen on lähetettävä toisilleen tiedoksi tarkastuskertomukset, jotka koskevat HVAlle palveluja tuottavan palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toimintaa.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Kiitos paljon!

arttu.malava@valvira.fi

valvira.fi

[@ValviraViestii](https://twitter.com/ValviraViestii)

Vaikuttava valvonta – vastuulliset toimijat